

РЕЦЕНЗИЯ

От професор Никола Станев Попов, доктор на науките

Относно участието на доцент Михайл Живков Георгиев, доктор, в конкурс за заемане на академичната длъжност „ПРОФЕСОР” в професионално направление 7.6. Спорт, специалност Спорт (Спортна психология) за нуждите на катедра „Психология, педагогика и социология” при Национална спортна академия „Васил Левски” (Държавен вестник, бр. 26 от 01.04.2016 г.)

Доцент Михайл Живков Георгиев се утвърждава в областта на психологията и спортната психология в продължение на 28 години работа като изследовател и преподавател. В областта на научните изследвания отличителни негови качества са задълбочеността при разработване на спортнопсихологическите въпроси и голямата прецизност при организирането и провеждането на изследванията, както и при тълкуването на получените резултати.

В преподавателската си дейност проявява творчество, като разработва и внедрява нови учебни програми.

От началото на научно-преподавателската си кариера полага грижи за своята квалификация и усъвършенстване. В началото на 90-те години в Германски институт специализира по позитивна психотерапия. Преди това завършва Държавен библиотечарски институт. През 1999 г. защитава дисертационен труд на тема „Устойчиви и ситуативни детерминанти на психологическата надеждност в спорта”. През 2006 г. Висшата атестационна комисия му присъжда научното звание „Доцент”.

Владее руски и английски – на средно равнище.

Участвал е в четири научни семинара.

Сериозни са постиженията му в областта на научните публикации и в участието му с доклади на вътрешни национални и на различни международни научни форуми.

Общият брой на научните публикации е 112. На конкурса за академичната длъжност „Професор” представя две монографии и една студия, както и 65 статии в списания. От тях в рецензирани списания са 36, а в индексирани – две. 29 от общия брой статии са написани самостоятелно или като първи автор. Издадени са на чужди езици 19, от които на седем е самостоятелен или първи автор. Публикуваните доклади в сборници са 47.

Трудовете му широко се ползват от други автори. 112 са установените като бройка цитирания, като 102 са в страната, а 10 – в чуждестранни издания.

Доц. Георгиев е с активност и по отношение на научното ръководство. Досега е ръководил 22 студента (бакалавър и магистър), успешно защитили дипломните си работи. Научен ръководител е на седем докторанта, от които двама успешно защитили. Участвал е в ръководството на три научни конференции. Като изборна длъжност е бил ръководител на катедра „Психология, педагогика и социология” един мандат.

Дейността му като рецензент се свежда до 11 рецензии на статии, учебна програма, дисертации.

Значителен принос има и в научно-приложната дейност. Участвал е в пет научноизследователски проекта, свързани с модулното обучение на деца с увреждания чрез информационни технологии (международен проект) и със създаване на центрове за професионална подготовка на безработни и работещи, за социална интеграция чрез заетост. Интересен е и проектът за дигитализиране на 20-те тома с научни доклада от сборника „Личност. Мотивация. Спорт”.

Доц. М. Георгиев е последователно предан на експерименталните изследвания в психологията. Не случайно една от монографиите му е „Основи на експерименталното изследване”. Това издание само по себе си е принос в науката. Всяка наука е освен система от знания, но и път към постигане на знанията. Затова, тя е едновременно теория и метод. Монографията е посветена на изясняването на експеримента като важен път за постигане на психологически знания. Ценност в книгата са постановките и анализите за: статистическите процедури, същността на скалите и техните разновидности, еквивалентността на групите за изследване, съпътстващите експериментални фактори, експерименталните планове. Очевидно, разкрити са не само съществените страни на експерименталния метод, но и онези детайли, без познаването на които експерименталната дейност в психологията е обречена на несполуки. В тази сфера имам някои препоръки и бележки. Липсва контекстуален и исторически план при разглеждането на експеримента. Пренебрегнат е апаратурният експеримент. При разглеждането на психологическия експеримент добре е да се има предвид и т.нар. идеален (умствен) експеримент. В някои случаи неговата роля е неоценима.

Втора област, в която се откриват новости и приноси, е областта за появата и характера на спортната психология, както и за очертаване профила на професията спортен психолог. Принос е очертаният път на спортната психология от описателна наука към обясняваща и преобразуваща. Очертани са и някои подценявани сфери на изследване като: типологията на завършване на спортната кариера и кризата на идентичността, сексуалната експлоатация в спорта, допинга и наркоманията.

Не само хронология има, но и също анализ и интерпретация на появата и дейността на световната и регионалните асоциации на спортните психолози. Хронологично са показани и най-значимите школи в света по спортна психология.

Полезно са разкрити степените на подготовка и реализация на спортния психолог, върху основата на чуждия опит. В неформален вид някои от тези степени са реализирани във ВИФ/НСА. Приносен характер имат очертаната концептуална схема на спортния психолог, принципите и признаците на професионализма на спортния психолог, стандартите на практиката, както и отношението треньор-спортен психолог.

Някои бележки по тази тема. Необходими са: обща, частна и специализирана подготовка на спортния психолог и съответни компетентности. В исторически план подценени са: Лайпцигската школа на В. Вунд и Московската школа на П. А. Рудик.

Конкретната експериментална дейност на доц. М. Георгиев има следните особености. Разнообразие от теми: мотивация, справяне, агресия, удовлетвореност, спортсменство, тревожност, стрес и др. Има разнообразие в обекта на изследването: спортни дисциплини (вдигане на тежести, джудо, кик бокс, баскетбол, ръгби, тенис на маса, културизъм, бокс, фитнес), учители, общо спортисти, студенти, треньори. Бройката на изследваните варира от няколко десетки до няколко стотин лица. Методиката включва предимно тестове и въпросници.

По-конкретните научни постижения, новости и приноси са следните:

Нови данни и факти са свързани с извеждането на източниците на мотивацията и тяхното влияние върху справянето. Нов научен факт са установените връзка на мотивите: с целевата ориентация, с академичната успеваемост на студентите, с предсъстезателната тревожност. Открито е поле за по-нататъшно изследване и сравнение на връзката между

мотивационното себепознаване и обективното познание на мотивите. Констатирано е съвпадение при основните мотиви.

Новост са изведените обобщени, предпочитани и отбягвани стратегии за справяне със стрес. В психологията на спорта това е модерно и значимо направление, към което авторът има своята лепта. Още повече, че то е конкретизирано за справянето със състоянието бърнаут при учители по физическо възпитание. Търсят се процедури за подобряване методиките на изследване, като например прилагането на конфирматорния факторен анализ.

По-нататък, не могат да не се отбележат новите данни и факти по доста стария, но вечно актуален въпрос за агресията и агресивността. В тази област откриваме емпирично изведена структура на агресивността и ранжирани агресивни прояви на спортисти. Факт с въпросителни е, че след времеви период от осем години агресивните прояви намаляват своите стойности при спортисти.

Заслужават внимание и някои нови данни от изследванията на удовлетвореността. Този въпрос е традиционен за психологията. Разкрити са конкретни фактори и видове удовлетвореност на учители и треньори. Апробиран е нов, адаптиран тест, за установяване на направлението на удовлетвореността. Разкрита е зависимостта на лидерския стил на треньора от удовлетвореността и от състоянието бърнаут.

Голяма част от изследванията на доц. М. Георгиев е насочена към разработването, адаптирането и коригирането на психологически методики, свързани с тестове и въпросници. Те са от голяма полза за преподаватели, докторанти и студенти от магистърската степен.

Попътно, в изследователския интерес на М. Георгиев са някои ползотворни изследвания, насочени към познавателните процеси, към спортсменството, към субективната оценка на ползите от спорта, към въздействието на релаксацията и менталната тренировка чрез апаратура от аудиовизуални сензатори.

Ценност представляват и много от разкритите различия по пол, възраст, спорт и спортен стаж.

Към емпиричната научноизследователска дейност на доц. Михаил Георгиев имам някои бележки, препоръки и съображения. На места са допуснати някои неточности. Например „вина след агресия“ едва ли се числи към агресивните реакции; изразът „самоувереността е водещ компонент на предсъстезателната тревожност“ вероятно има предвид

отрицателната корелация; неприемливо е твърдението, че „спортната активност е овладяна творческа агресия“; изразът „агресивна агресивност“ е абсурден. Някои неща са констатирани в българската психологическа литература (например, зависимостта на резултатите от различната интензивност на тревожността), но без да се познават се приема, че чрез тестовото изследване е направено откритие. Някои от адаптираните тестове в оригинала си страдат от солидна теоретическа основа, не се съобразяват с логиката като наука, а и не са в състояние да създадат концепция или теория. Считам, че е неточно да се приема бърнаута като проява на стрес. Излишни са наименованията на английски език; българският език е задължителен.

В учебната дейност доц. М. Георгиев има своите успехи и постижения. Справя се с учебна натовареност, която е много по-голяма от съответния норматив. Разработил е шест учебни програми за бакалавър и осем за магистърска степен от учебната програма „Спортна психология“, която той създаде и ръководи. Издал е едно учебно пособие (всъщност то е с характер на монография) на обучението по програмата „Особености на работата с деца със синдрома на ХАДВ (хиперактивност с дефицит на внимание)“. Много полезен за по-широк ползватели е изданието „Речник по спортна психология“, където компетентно са описани над 274 термина. Също и участието му в „Спортен терминологичен речник“, където в раздел „Психология“ са описани над 150 термина.

В заключение, изказвам с убеденост мнението си, че доцент Михайл Живков Георгиев, доктор, има необходимите качества , научни постижения и приноси за академичната длъжност „Професор“ по специалността „Спортна психология“ към катедра „Психология, педагогика и социология“ на Националната спортна академия „Васил Левски“.

София, 10.07.2016 г.

Подпис: 
/проф. Никола Станев Попов, доктор на науките/